

Periszkóp Pál - Bakter Bálint

ROBOGNI ÖRÖK ÚTHENGEREN
AVAGY
MIT VÉTETTEK A DÁLIÁK?

PERISZKÓP PÁL – BAKTER BÁLINT

***Robogni örök úthengeren
avagy
mit vétettek a dáliák?***

A borítót és a kötet illusztrációit Szócs Attila készítette

Szerkesztő: Birtók József

Státus Kiadó – Csíkszereda, 2003

Tartalomjegyzék

Periszkóp Pál küzsdölődése a világ elemeivel és Ebuval

Az atom és a hit
Egy cseppet beteg
Számvetés, -adás
Ebu testedz
Nem beszél egyenesen
Teszek-veszek, motyogatok
A munkának helyéről
Misztikuss
Fején horoszkoppanás
Ebut rágja a bú
A svájciak és a vicc
Ami marad
Sötét, csodás forgatagban
Vers a parkban
Csak úgy a barátságról

Bakter Bálint jelentései Periszkóp Pálnak Bakter Bálint bemutatkozik

Periszkóp Pál és Bakter Bálint feleselése

Az anya(g)i érzés
Mit vétettek a daliák?
Egy mozdulatban a világ
Mikor elegendő a jóból
A leborult szivarvégről
Ha kell, kivárják
Nem fedi el teljesen a hab
Finom kis szerkezet
Senki többet?
Lovak a karámban
Levél a levélről
A gyökér mindenkinek felett
A fekvő látásról
Metrikus világ
Oázisban egy teve
Behunyt szemmel
Kiszámoló nagy gyerekeknek
Étlap
Ebu a padon olvas
A kígyó farka
Robogni örök úthengeren
Sietős erdélyi utazás

Ahogy a Pali, úgy a vers
Papíron minden megeshet
Egy cipőben az élet
Mindenki indul
A nyelv hegyén játszik
Kakasárus
Néha az orrunkra koppint
Emberállat
Egy igazgató széke fölé
Állatember
Földérkezés
A hant szaga
Ha nem értem
Eltűnni az alkonyattal
Van értelme, ejsze
Csipkebokor
Későősz nosztalgia
Semmi se végleges
Az aszfaltkígyó lovagja
Szellemtánc
A huzatos tudat
A féreg hagyatéka
A mese vége
Az indóház
Izválasztó szabadság
Győzőből a legyőzött
Újabb ezer
Képeket láttam
Hová esik a csík?
Pénz-nemek
Az éber gyomor rémálma
Köd előttem
Ritmus az élettől
Minden vagyunk
Mihaszna tél
Se tél, se semmi
Egy kis karácsony
Nyomok

***Az örök daliák (Interjú a szerzőkkel.
Kérdezett: Gergely Drakula Tamás)***

Kitalált figurák valóságossága (Zsidó Ferenc)

Periszkóp Pál küzsdölődése a világ elemeivel és Ebuval

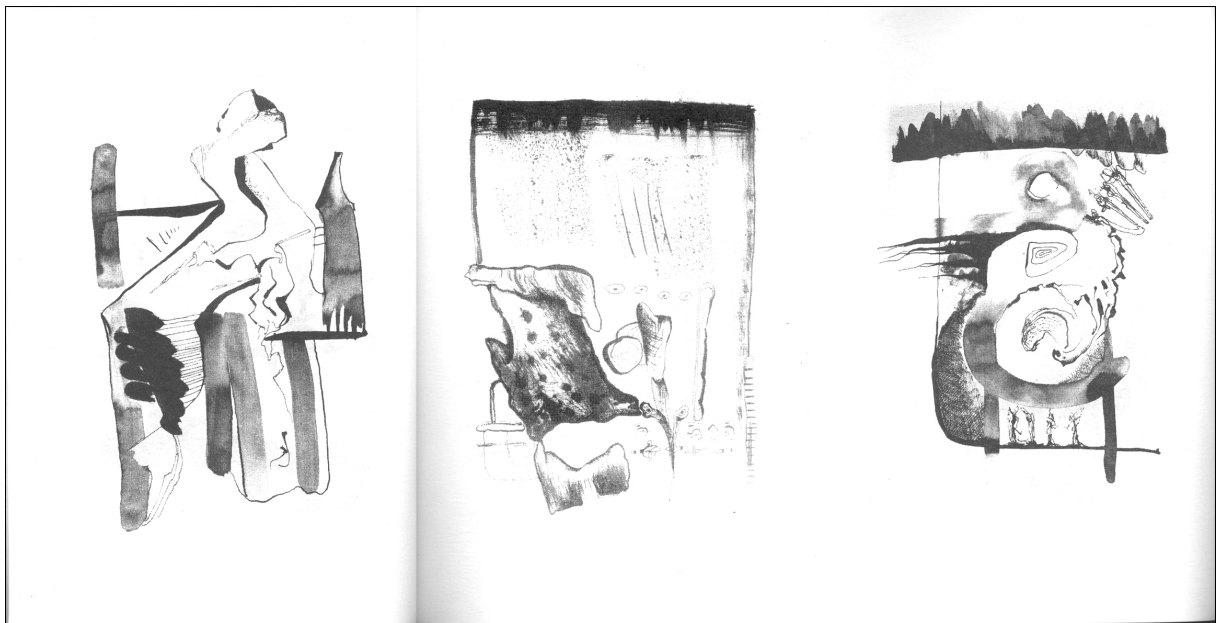
1974 egy évszám, a születésemé. Lehetett volna 1975 is, de kíváncsi voltam, és siettem, hadd nézhessek már szét. Aztán közönség elé is léptem, igen ám, ez valamivel odébb volt, úgy 1994-95 táján, mintha csak pár hónapja lett volna. Családnevem érdekessége az, hogy eredetileg nem így hangzott, hanem Perecesként vonult be az anyakönyvi hivatalok történetébe. Apám tudományos érdeklődése az egész családra kiható változást hozott később, innen a Periszkóp.

Egyesek azt mondják rólam, székely vagyok, mások azt, hogy magyar. Legtöbbjük szerint mindkettő. Vannak olyanok is, akik úgy tartják, mindez felesleges erőlködés, és nemes egyszerűséggel maradnak a román gyűjtő-megnevezésnél. Ezen aztán általában egészségesen elvitatkozzunk. Ettől sohasem unalmas. No meg attól sem, hogy figyelem magam körül a világot. Amit látok, verssorokba foglalom. Van, aki ezt így nevezi: nicsak, emberkedik a fickó! Vagy: Pali vidám, Pali szomorú, Pali vitéz, Pali madár. Vigyorog, mert szereti maga körül a jó kedélyt, tesz is érte, avagy összevonja a szemöldökét, ha az energiát adó hangulatot lecsapolja valami, valaki. Szeret beszélgetni, tanácsokat adni és meghallgatni, barátai arcában önmagát mutató tükröt keresni. Néha így szól: ...ssza meg a vén pék!, máskor azt suttogja: berki szellőrózsa. Esetleg azt: sörsátor. Nézegetem: ki tud örvideni s minek, a pillanatokban mocorgó titkokat el tudja-e fogadni vagy száműzi? Keresem, mit mond a szó, honnan hullámmzik egy nézés, közben apró élvezetek mézét kóstolgom, ezt csillantja fel az utca, a ház, a város, s hiszem: aki meglátja e villanást, annak barátja. Ettől mindjárt úgy tűnik: valamennyire összeáll az Ady kora óta darabjaiban heverő Egész. A világ, ugye. De ha nem, attól még továbbmegy az egy.

Szórakozom, dolgozom. Felváltva. Általában rohanok. Amikor nem, egy picit akkor is. A meló összeköt embertársaimmal. Ha Bakter Bálintra gondolok, bajtársat is mondhatnék. Vagy pajtást. Mert úgy összezsengünk. Amiben igen, abban nagyon. Amiben nem, abban szépen kiegészítjük egymást. Ez megnyugtató és biztató. Beszélgetünk erről-arról, egy hullámhosszon vagyunk avagy addig ütköztetjük érveinket, míg ki nem pattan belőlük valami közösen elfogadható. Megtárgyaljuk a dógokat. Versben is.

Úgy érezzük: ha ezt csak magunkban és magunknak művelnénk, olyan lenne az, mint amikor az ember (vagy – egyik költő kollégám szerint –: a zember) lát egy jó előadást, filmet, egyebet, olvas egy remek könyvet, és úgy szólna erről valakinek, mert ettől teljesebb lesz az élmény. Ezért osztom meg magam is soraimat e könyvetske olvasóival. Gondolják tovább őket, váljanak közvetett társszerzőkké. Ennyi talán elég is lesz e sorok írójának, aki kalaplengetve üdvözli közönségét, idevésve nevét, így ni:

PERISZKÓP PÁL
egyszer csak most

Az atom és a hit

Benyit Ebu a vegyesboltba,
vesz tojást, szalámit és gombát,
aztán, mintha jókedve volna,
a polcról levesz egy atombombát.

Megy hazafelé Ebu, nem fél
kutyáktól, éh- s fagytól, semmitől,
köszön annak, kit embernek vél,
vigyázza szatyrát, mert ha kidől,

Ebu egy világot veszít el.
És akkor mi lesz a hittel?!

Egy cseppet beteg

Meghültem és fáj a torkom,
mentollal hűtöm a számat.
Oda, hol a vírus horkol,
és a fájdalom hol támad,
menesztek egy gyógycukorkát,
milyent a reklám elém tár,
és miközben enyhülést ad,
fülemben súgja, mi rám vár:
addig élsz, míg meg nem HALLS.

Számvetés, -adás

Havi harminc vitaminra –
az egyensúly ne szenvedjen.
A szerencse mintha hívna,
s minden olyan kéne legyen,
mint a belső háztartásban,
hol nincs járda, szemét, tócsa,
de folytonos számadás van;
annak szomszját kell eloltsa
– hogy pusztuljon a lusták gondja –
a jámbor vitaminbomba.

Ebu testedz

Reggel kiviszi a szemetet.
Takarít, emeli az asztalt:
simuljon a szőnyeg. Nem lehet
tagadni: mozgásban tapasztalt,
néha nyikorgatja az ágyat,
megtörténik, álma nyugtalan.
Amikor a tornában elbágyad,
sportlappal lazít, ha kedve van.
Távírányítóval kezében
söröket emelget serényen.

Nem beszél egyenesen

Ebu ismét felmérgeztetett!
Legtöbbször félrejár a szája,
mintha folyton rágná a gittet;
úgy kezd mondatot, hogy lezárja.
Kisujja mögött meglapul,
körbetelefonál, üzenget,
kósza híreket vesz alapul,
nem ismer semmiféle rendet.
Szava kenyér helyett csak prézli –
Ebu nem mer tükörbe nézni.

Tesztek-veszek, motyogatok

A mosópor-reklám csupa élet,
ott oly vidám minden mosó ember,
nevet a gép, a ruha, a lélek,
ha gond van, jóízű, mint a tejfel.
Ujjé! A reklám sültgalamb:
a(z) (n)agymosás idült kaland.

A munkának helyéről

Jól ismerem e folyosókat,
láttam őket egyenesen s dőlve,
tudom, ki ér kicsit, ki sokat,
ki óvja gerincét, kinek dől be,
mégis ma, ha végigmegyek rajtuk,
úgy érzem, ős titkokat hajtok.

Misztikuss

Ebu egyszer arra lett figyelmes:
amikor bekapcsolja a tévét,
kint egy kutya megtöri a csendet,
vonít, mintha ontanák a vérét.
Dühöngött Ebu: pisztoly ha volna,
kimenne, hogy a dögöt lelőjje.
Majd megdöbbsent: csípje meg a bolha!
Mi lesz, ha az eb egyik elődje,
aki így öltött testet, s most ott van –
hiszen írtak ilyent a lapokban...

Fején horoszkoppanás

Mint gyerek a gonosz póktól,
Ebu félt a horoszkóptól.
Ha jót írt a csillagbalett,
neki épp hogy rossz napja lett,
ha meg a jóslat intőleg szólt,
ijedten mellőzte a szót,
mindenét kockára tette –
nem vitás, csőd lett a tette.

Sóhajtozik nagyokat,
s nézi a csillagokat.

Ebut rágja a bú

Ismét elsején lett április!
Ebu kieszelt egy tréfát.
Szerette volna látni is,
e heccen Pali mint lép át.
Azt mondta: menjen a bankba,
mert hatalmas összeg vár rá.
Mit ad az ég! Felsült a bamba...
Pali a bank bejáratánál
nagy summát lelt! Most dühöng Ebu,
s mint jófajta áprilibolondját,
ki rosszul kötött kévét, kalangyát,
– bár szája nevet – rágja a bú.

A svájciak és a vicc

Ebu úgy döntött: meglépik;
nem bírja, országot cserél.
Álma felmászott az égig,
úgy véli: itt tovább nem él.
Mondom neki: Svájcba menjen!
Ott nem ugrál a cukorszint,
csend honol a havas hegyen,
a táj csupa nyugalmat hint.
Ebu izeg-mozog, úgy kérdi:
ha viccet mondok, hogy értik?!

Ami marad

Megtörténhet: szép lesz a vég,
csak úgy felszívódik minden,
mert egyebet sem hallunk rég:
ha nem gatyám, akkor ingem.
Majd elszakad a díszszalag,
és megreped a telt pohár,
de semmi vész! Ami marad,
elég: a koszkutyabogár.

Sötét, csodás forgatagban

Van, ki úgy tesz, mintha szólna,
pedig hallgat, mint a bolha,
vagy olyan, ki csendes – nem ritka! –,
s így sokat mond, ez a titka.
Másiknak úgy jár a szája,
mintha a szemfoga fájna;
társa, kivel együtt dőzsöl,
kibeszél magot a földből.
Úszom e csodás zivajban,
mondom, ha kérdik, mi baj van:
beléptem a sötétségbe,
s nem hagytam a villanyt égve.

Vers a parkban

Nagyvárosi vasárnap. A zsúfolt
park az erdőt nosztalgiázza.
Az emberek nyomán csirkecsont
a földben, a kutya majd kiássa.
Micsoda szomj, mekkora éhség!
Pali rímet gondol, abbahagyja:
mennek a népek, nehogy lekéssék
a tévéadást, annak van napja –
e sokaság nem ünnepel verset,
bár a vérben buzgó ritmus harsog.

Csak úgy a barátságról

Néha véresen hazudunk,
máskor csak úgy, kíméletből.
Mosollyal rakjuk ki utunk,
míg enyhe görcsünk lesz ettől.
Sebaj, az álarc mosható,
mondjuk, és szegre akasztjuk.
Míg szárad, az arc ruhátlan
e kitalált, fényes bálban.

Bakter Bálint jelentései Periszkóp Pálnak

Bakter Bálint bemutatkozik

1941-ben születtem Erdélyben, egy Szamos parti városban, ahol fiatal koromig volt szerencsém eléldegélni, de aztán a sors forgószele felkapott és átrepített a Kárpátokon, egyenesen Bukarestbe, ahol aztán végleg (?) megtelepedtem, pontosabban meghúztam magam, különféle hasznos, de nem túl látványos munkák árnyékában. (Munkáim hasznáról még azt kell majdan tisztázni, hogy kinek voltak hasznosak, de ezt itt most ne firtassuk...)

Zsenge gyermekkorom óta kedvelem a rímes-ritmusos kifejezési formát, ha magamban voltam, igyekeztem a legegyszerűbb közlendőnek is rímusos formát adni, kedvemre volt a hangok összezsengése, a pattogóan, szabályosan lejtő szöveg. Ezt csakis azért részleteztem itt, hogy érthető legyen, mit keresek én egyáltalán ezeken a lapokon.

Különben, hogy e témát lezárjuk, meg kell mondanom: mintaképeim a János Vitéz és a Toldi voltak, ezt a két verset igen sokszor elolvastam életemben, egész szakaszokat tudnék felmondani valakinek, ha ezt igényelné, és valahogy én is azt a vonalat követném, ha végleg a versfaragásra adnám a fejem. De nem teszem. Vannak, akik ezt nálam sokkal jobban és úgy művelik, mint akik mást se csinálnak reggeltől estig, mint a verseiken kotolnak, szavakkal bibelődnek – szóval, hát az ízig-vérig költők.

Én, kérem, éjjeliőr vagyok – bakter, ahogy azt mifelénk mondják. Tulajdonképpen azért használom itt ezt a nevet, mert amit a szüleimtől örököltem, azt sajnálom ilyen játékos, nem komoly emberhez illő kalandban meghurcolni. Az csak úgy az én nevem, hogy nem kértem, de kaptam – ezt viszont magam választottam: életemmel, pályafutásommal, azzal, hogy ha nem is akartam volna nevet választani, akkor is Bakter lettem igazából.

Szóval, ez a nevem és slussz.

Én se kérdelek senkitől, mi van neki igazából a buletinjébe, mármint az igazolványába beírva. Ha akarja, megmondja, ha nem, megtartja magának.

Így azt se tudom, hogy jó szomszédomat, Periszkóp Pált valójában milyen néven kellene tisztelnem, de hát én már az idősebb, tapasztaltabb ember jogán is csak Palinak emlegetem, úgy szólítom.

Finom, rendes fiatalember a Pali. Egy ideje él a szomszéd házban, bérlakásban. Még sose voltam nála, mert mindig elfoglalt – megjegyzem, nekem is megvan az elfoglaltságom, a világért sem unatkozom –, de ahogy elképzelem, s ahogy beszélt róla, az nem lehet egyéb, mint egy versgyár, ahol egyre-másra készülnek a rímusok, a versek. A versfaragáshoz – mondja Pali – nem kell nagy hely, sok gép sem, de kell hozzá nyugalom, csendes, lezárt tér és sok-sok fantázia. Meg táltum.

No, ezek igazán kis helyen elférnek – ha vannak.

Tulajdonképpen Bakter Bálint akkor lett belőlem, amikor tiszta véletlenül a Periszkóp Pali fegyverhordozója lettem.

Egy időben nagyon el volt nyúzódom a fiú, látszott rajta, hogy az örökös gyári tipródás kárt tehet az egészségében, különösen a fejében, amire neki nagy szüksége lehet még az életben. Nagyon vágyott rá, hogy világgá mehessen, legalább egy-két hétig, hogy megfürödjön az élményekben (mint felénk a bivalyok a sárban), szóval viszketett neki ott, ahol ül, de nem

merte odahagyni a versgyárat sem, mert attól tartott, hogy felügyelete nélkül valaki illetéktelen oda behatol és ki tudja, milyen helyrehozhatatlan kárt tesz – nem csak Palinak, de elsősorban a költészetnek.

Ahogy ezt a nagy gondját sikerült kihámozni belőle, természetesen illő szerénységgel ajánlottam a szolgálataimat, mondván: amennyire tőlem telik, megpróbálom résen lenni, szemmel követni minden mozgást a gyár körül és megakadályozni bármilyen gyanús fejleményt. Azt is megígértem neki, hogy amiként az illik, jelentésekbe foglalom a tapasztaltakat, hogy miután hazatérne, a saját eszével vonhassa le belőlük a következtetéseket.

Tehát, hogy érthető legyek: enyém lenne a szem, az övé a spekuláció, vagyis hát a gondolat.

Ennyi történt.

Pali kiszellőztette az agyát, megjárta magát, közben meg asszonyt is hozott a házhoz, tehát megemberesedett, s jól végzett munkám iránti elismerése jeléül hivatalosan is felfogadott bakternek a versgyárhoz, amit én illő örömmel el is fogadtam.

Végül, azt is mondta: a rigmusaim nem megvetendőek. Mert én a visszajövele után sem tudtam egy darabig abbahagyni a versfaragást, elfeleselgettünk egy sort: egyik reggel ő adott ide nekem egy cédulát (előbb azt hittem, pénzt nyújt át s ellöktem a kezét...), a másik reggel meg én, amire ráírtam, miként vélekedek arról, amit őtőle olvastam.

Ennyi magyaráztatás után elnézést kérek, hogy egyáltalán zavarni merészeltem, mély tisztelettel:

BAKTER BÁLINT
2001 húsvétján

1.

Periszkóp Pálnak jelentem
(leírom, mert még elfelejtem):
az első nap baj nélkül eltelt,
nem lopta el a macska a tejfelt.
Vagyis, a rigmusgyár működik,
míg alulírott ügyködik.

2.

Szívesen elnézem a nőket:
andalgókat és sietőket.
Vöröset, szőkét, barnát.
Büszkét és szende csalfát.
Jól odalátni a posztból
egy nőcskére, ki posztol,
én őt nézem, ő engem,
festett szeme se rebben.
Másra vár, én is másra,
nem ily lenge ruhásra.
(Mindenki jön-megy, csak mi nem.
Még látjuk egymást, kis szívem!)

3.

A kutyák egész éjszaka
macskát kergetnek; jól teszik!
Volt ám csaholás, vernyogás
kora alkonytól reggelig.
Ki éjjel alszik, most legyint:
mit neki kutya, mit macska?
Űzzék egymást kedvük szerint,
így jutnak ötről hatra!

4.

Szótárt nyálazok. Mondják, hasznos.
Lehet, ám unalmas. Nagyon.
Mi az, hogy: álnok? Meg hogy: balsors?
A szótárt hiába forgatom.
Oly ismerősen hangzik: sava-borsa...
De hogy mikor hallottam, nem tudom.
S aki használja, mire mondja?
A szótár hallgat. Becsukom.

5.

Esőben minden oly szomorú,
és nedves. Gubbasztok a posztban.
Meddig tarthat e szürke ború?
Békák nőnek a patakokban.
Ebihalak. Lesz kutykurutty.
A parton ott lépdél a gólya.
Az egész, akár egy unalmas mese.
Isten a tudója.

6.

A reggel mindig szép nagyon.
Eldöcög egy tehervagon.
A síneken terjeng a rozsda.
Egy-egy pecázó indul botjával
horgászni a zavarosba'.
Töprengék egy-egy illaton:
jázmin vagy orgona vajon?

7.

Délben egy néni ebédet hozott.
Kis fazékban, levest. Még melegen.
És pánkót. Lekváros, cukrozott.
Mégis csak szép az életem!
Lehet, hogy képzelgek
s mindez csak álom volt?
A nénit sose láttam.
De főztje finom vót!

8.

Éberem alszom,
egyik szemem nyitva.
A másik zárva:
mint a kalicka.
Ha néha el is szunnyadok
a déli verőn,
lelkem ugrásra kész
a vén heverőn.
Minden csupa fény, békés,
olyan csupa-csupa.
Nem történt semmi. Hallgatok,
mint a csuka.

9.

Fújja a szél homlokom,
simléderes sapkám,
őrhelyemet nem hagyom,
nem vagyok oly hitvány.
Rigmus készül, zeng a gyár,
rímeket faragnak,
minden illő darabot
szépen összeraknak.
Pásztorkodnék, de a nyáj
nélkülem is baktat...

10.

Homokot, piszkot pörget a szél.
Megállás nélkül. Mintha gyomrát
megfeküdte volna valami.
S ránk zúdítja, mi a torkát
birizgálja: köpi, fújja, okádja.
Hallom tombolását. Költők szerint: zenél.

11.

Napok búcsúznak és köszönnek.
Hol jobbak, hol rosszabbak jönnek.
A mai nap furcsa szenvics:
tegnapnál rosszabb, s holnap essincs!

12.

Kutyahasig érő a gaz,
le kellene vágni,
lehessen a gyárudvaron
ide-oda járni.
Kasza kerül, izom feszül,
derék, hajladozzál,
rigmusgyári kora reggel,
békét harmatozzál.

13.

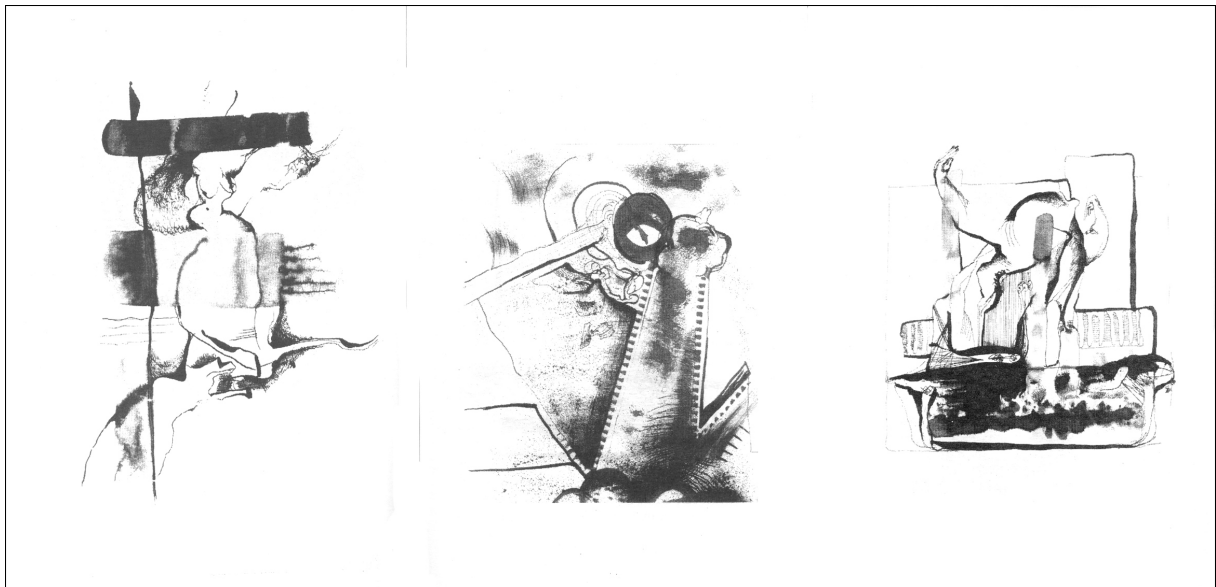
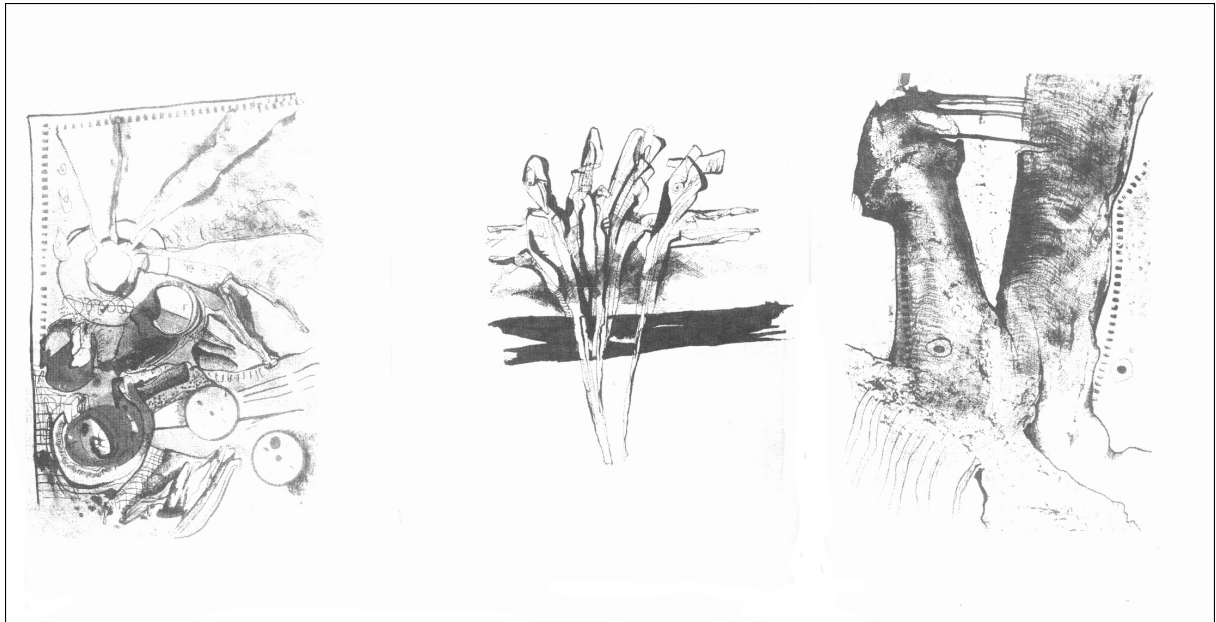
Érdeklődött egy úr,
miként állok a vokssal?
Ha holnap, akkor kire
szavaznék? Rosszal
kezdett ki, mondom,
mert mán csak magamban bízom.
Ha bízom.
Ennyi a gondom – mondom.
Ez a voksom.

14.

Sörre szomjaztam, vizet ittam.
Őrségben állva megtanultam:
ha nagy a vágy, ne hallgass rája,
ha ernyőd van, ne bújj alája.
Ha ütnek, legyél tuskó, hallgass:
taposnak, így leszel hatalmas.

15.

Ma éjjel furcsa álmot láttam
a küszöbön tarisznya várt,
benne periszkóp. Belenéztem
s megláttam benne Palikát!
Miként a felhő, úgy jött, némán,
füstöt fújva, töprengve a témán...
Álom volt-e vagy valóság?
Hirtelen észbe kaptam: pardon,
hiszen a posztban én nem alszom!

Periszkóp Pál és Bakter Bálint feleselése

Az anya(g)i érzés

Lehettem volna gyógyszerész,
postás, szakács vagy kőműves,
esetleg – mit megbír az ész! –
leszállásban, ha épp üres,
periszkóp, közúti radar.
Hős és ős, ki amit akar,
őszén, de bőszen, hiszen kész
az erő, mit érezhet valaki
– mondjuk, az anya(g)i érzés –,
hogyan nézik madarak, halak is,
mert a csattanók nem késnek,
vételtek s tételtek a lény:
kapcsolt anya(g)i érzésnek
a szájkosár gyenge legény.
„Fel hát az útra, társaim, siessünk!”
Gyors nappal kölyke lesz az estünk.

(Periszkóp Pál)

Mit vétettek a dáiák?

A versben magunk hozzuk át?
Megírjuk. Kiírjuk magunk. A jót, a rosszat.
De mit vétettek a dáiák,
hogyan fejükre vad szelek taposnak?
S ezt is jól bírja a papír,
meg annyi mindent, hogy csak állók:
ha minden szó, amit kezem leír
engem takar – nem sors, de átok!

(Bakter Bálint)

Egy mozdulatban a világ

Egy mozdulat mindent összetörhet,
majd utasíthat az építésre.
Egy gesztus, és ott vagy a bűvkörben,
míg ébredsz, az egész le van késve.
Mérlegeld hát: milyen lesz a tetted,
vihart csíhol-e, dús, kéklő eget,

újszülött bizalmad hová tetted,
macskát álmodsz-e, sunyi egeret?
Világokat kísért meg egy döntés:
oltárt idéz avagy kocsmasöntést.

(Periszkóp Pál)

Mikor elegendő a jóból

Odaátra az ember olykor,
mikor már elege a jóból,
s dühében maga ellen fordul,
kínosan vágyakozva gondol,
lelke törve-zúzva tombol,
míg kifulladás, visszaretten s szelíd
könnyeket nyeldeg reggelig.

(Bakter Bálint)

A leborult szivarvégről

Nem értem én, hogy mivégre
kenünk mindent mostanában
a leborult szivarvégre,
hiszen olyant nem is láttam.
Ebu kontráz: nem is fontos,
fő, hogy humor szaporázzon,
amíg gőzölnek a kontyok,
s kifogunk az ideglázon.

Ha füstölögni kell – legyen!
Akik könnyeznek: a legyek.

(Periszkóp Pál)

Ha kell, kivárják...

Ott túl az erdőn
hol a nap égre hág
nyílik a tér s táncos
szúnyogtanyáé a világ.
Minket figyelve
lecsapni készen
rajzva-lebegve
a nap hevében

már érzik, már vágyják
ha kell, hát kívárlják
a véred, a vérem.

(Bakter Bálint)

Nem fedi el teljesen a hab

Míg lehúdom a szakállam,
elgyalogol a rossz álom.
Bölcsője, az éj, múltó pillanat;
ablak zárul, kint marad,
de ott lappang, mint rest méreg.
Hosszú harc ez, dacos testvérek,
szövetségének logikája –
kulcsát az ész elvétve látja,
bár nem fedi teljesen a hab.

(Periszkóp Pál)

Finom kis szerkezet

Kinek az agya kulcsra jár,
lehet-e bunkó, vadszamár?
De arra szívszorongva vár,
mikor kattán ki-be a zár
– ahogy egy zárkában dukál –
mert bár finom kis szerkezet,
a kulcsa éppen elveszett...

(Bakter Bálint)

Senki többet?

Kíváncsian nézem: hányan vagyunk
felsőfokon oly agyafúrtak,
hogv belefájdulhat az agyunk.
mint kiket az édenből kitértak,
miután évekig forrt a kobak,
a boldogulás versenypályája,
és rohantak rajta kerge lovak –
csak kérdem: a tétet ki ajánlja?

(Periszkóp Pál)

Lovak a karámban

Megszelídült vadlovak
s nekivadult szelídek
elmondták jaj-bajukat,
a sors mivel veri meg
egyikét-másikát, itt is,
ott is egy a panasz:
egy csővel néznek farkasszemet,
egyazon felhúzott ravasz
fenyeget, karámban maraszt.

(Bakter Bálint)

Levél a levélről

A virág olyan, túléli
a hosszú nyaralásokat.
Cserép óvja, félve félni
nincs miért, hagyjunk másokat
aggódni, hogy tán a gyökér
elszárad és hull a levél!...
Mikor látja, frásza mit ér,
mosolyogni kezd. Így megél.

(Periszkóp Pál)

A gyökér mindennek felett

Bár a lomb, a virág legfelül
virít, hajlong, a szélbe dől,
gyökere tartja, élteti;
aki élő, megértheti,
hogy ami lent van, az a fő –
a tele fazék, nem a fedő.

(Bakter Bálint)

A fekvő látásról

A padlón fekszem, nézek
kifelé az ablakon.
Szemközti lakófészek
célom. Unalmas alkalom.

Innen csak tetejét látom,
hatodikról tizediket,
amíg így vagyok, háton.
Lábra állok: egyenlőség!
Normális szintre mászom.
Különleges ítélőszék:
a saját magasságom
négy emeletet jelent.

(Periszkóp Pál)

Metrikus világ

Lefeküdni, felülni –
az élet ritmikus;
magasból mélybe látni –
a világ metrikus.
Zuhanó kőnek lenni –
sorsunk ily publikus,
kő alatt csak pihenni
csöppet sem etikus!

(Bakter Bálint)

Oázisban egy teve

Ha a kultúra sivatag,
és mozgása álmatag,
az író benne egy teve?
Végül mi lesz a neve?
Kezében bőszoát visz,
szemében az oázis.
Míg dűnék közt fanyalog,
támadják a kanyarok.
A messzeségben tábor –
jó szót vár, áldott záport.

(Periszkóp Pál)

Behunyt szemmel

Behunyt szemmel fülelem
a távol izgató hangjait:
csak azt hallom ki belőlük,
mit a múlt rámszabadít.

Hallom a vihart: tetőmre
hogy' pereg a jég!
Messziről elvert bürök
szaga száll – elég, elég!

(Bakter Bálint)

Kiszámoló nagygyerekeknek

- 1 – Mohamed a hegy.
- 2 – ma fűgét evett ő.
- 3 – megváltásom várom.
- 4 – sok szemtelen légy.
- 5 – jön és odaköt.
- 6 – vegyesvállalat.
- 7 – nézd a kerekét!
- 8 – üresedő polc.
- 9 – Árpád után Ferenc.
- 10 – bor és ásványvíz.

Ki úgy érzi, jó a móka,
övé lehet e mondóka.

(Periszkóp Pál)

Étlap

Harapós Kedv az étlapot bújja,
egy-egy tételnél megáll az ujja,
álkapca csattan mintha bilincs,
betűt fal így, kinek semmije sincs.

(Bakter Bálint)

Ebu a padon olvas

Ebu kitekint a poros útra,
aztán megtelepszik egy padon.
Nem Biblia és nem Kámaszútra
kezében a könyv. Így szól: pardon,
olvasni királyok is egyedül
szoktak, úgyhogy ne kérdezzétek,
mi az, mitől lelkem felderül,
és mi az, amit betűzni vétek?
Szemüveg változik, a könyv marad,
ha jó az élmény, rögtön öntapad.

(Periszkóp Pál)

A kígyó farka

Valami villan a bokorban,
a surranás, a zörrenés
emlékeztet: kígyó koromban
saját farkamba martam és
dühöm a fájdalomtól gerjedt,
s dühömtől nőtt a fájdalom,
lelkemben kígyók tekeregnek
köves, napszítta tájakon.

(Bakter Bálint)

Robogni örök úthengeren

Lent az autók úgy sorjáznak,
mint cipők az előszobában.
Láb a papucsnak – szól a váznak
a kormánykerék: izzó nyár van!
A napokat éggékkal mossák,
agyat éget a bizonyosság:
urbánus síkon kút nem terem –
robogunk örök úthengeren.

(Periszkóp Pál)

Sietős erdélyi utazás

Viszem magammal Erdélyt,
mennyi szememben elfér
belőle, pásztázom tájait,
begyűjtöm hulló gyümölcsseit,
vonatablakból simogatom,
távolodóban megsiratom.

(Bakter Bálint)

Ahogy a Pali, úgy a vers

Ebu szerint nincs értelme
keresésnek, tervezésnek.
Mikor révbe ér az elme,
az ötletek sose késnek.
Éji pihenéskor az agy
csoda sok dolgot helybenhagy:
mi gyökér, mi szolgál számul...
Majd minden a papíron zárul.

(Periszkóp Pál)

Papíron minden megeshet

Lehetne itt ez ráolvasó nóta,
verses káromkodás, rímes móka,
papíron minden megeshet, életünk-halálunk,
a rigmus él, ha az asztaltól egyszer felállunk

(Bakter Bálint)

Egy cipőben az élet

Amint épp nagy ez az élet -
cipő, mivel belelépek.
Elgyalogolnak a tárgyak,
nem sietek, most megvárlak.
Komoly ügyek, léha órák:
felpróbálom, és ha jó rám,
haladok lépéselőnyben -
köd utánam, szmog előttem.

Ezt a cipőt én rendeltem.

(Periszkóp Pál)

Mindenki indul...

Elnyúlok a kifutópályán.
Száraz fű. Hangyaboly.
Fel- s leszállások bögése átjár.
Piszmogó bogár araszol.
Mindenki indul valamerre.
Buzgón lép. Röpködik.
Meg-megáll. Időnk kitelve
tökmagot rág és köpködik.

(Bakter Bálint)

A nyelv hegyén játszik

Betűnyáj legelész hegyén
a nyelvnek, szóból csengettyűt
csiszol magának az egyén –
a szükségét kinevetjük.
Amíg zeng a szó, a dallam,
otthon vagyunk minden dalban,
ha lesz, aki ezt meghallja,
kedvtől zajos víg hegyalja.

(Periszkóp Pál)

Kakasárus

Kakast árulnék szívesen
az utcasarkon és közbe' sütném,
a pattogatott élelem
kibuggyan kosaramból tüstént,
nő-nő a hegy és illata
az égig ér, és ínycsiklandó:
aki ott legfelül lakik,
annak is jutna egy-két zacskó.

(Bakter Bálint)

Néha az orrunkra koppint

Aki ott legfelül lakik
van, mikor elégedetlen.
Azt kérdi: ezek a pasik
miképpen érhetők tetten?
Ha most orrunkra koppintok,
a rímeket abbahagyják,
megpihennek a szó-hintók,
elcsitul a verses hapták?!

Így dől meg biztató eszme –
fékre lépnénk, ha lehetne...

(Periszkóp Pál)

Emberállat

Az emberben az állat
kedvére zabálhat,
ugrándozhat, henyélhet
két párzás közt, az élet
csak átfolyik rajta,
esővíz lyukas tetőn,
napfény az úrön,
szél a fagyos temetőn.

(Bakter Bálint)

Egy igazgató széke fölé

Szőnyegén hízott
utcakutya hever.
A kéz nehezen
gyűri le a tollat.
Mostanra sokkal
nagyobb lett a teher,
késebb a kérdés:
ki kiálthat tolvajt?

Reggel & este pohár-
falon hadarva
kivénhedt pók
tapossa a hatalmat.

(Periszkóp Pál)

Állatember

Az állatban az ember
nem is látható szemmel,
csak mikor sír nyűszítve,
pedig nincs kifeszítve,
a hang a szívbe markol,
hiába hogy éppen alszol,
úgy rí: símogasd, vedd fel,
hisz állatként is ember.

(Bakter Bálint)

Földérkezés

Most már jól van, érkezik a föld,
kéve jelzi és kalangya.
A félelem palánkja kidőlt –
víg életünk nagy kalandja!
Aranyások sora integet
a göröngyös láthatáron:
vijjogó ijedtség kintreked,
hisz föld érkezik. Ha várom.

(Periszkóp Pál)

A hant szaga

Rossz, csökönyös, ásókeserítő
földben készül a sír; szabályos.
Nehezen mélyül. Az ősz aszályos.
A levegőben avarfüst. A hant szaga:
a kikupacolt, fülledt föld maga.

(Bakter Bálint)

Ha nem értem

Rossz bor, hideg húsleves
csúszik le torkomon,
karcoló jéglemez
fekszik nyelvemen, ólom
súlyával zuhan rám,
ha nem értem: mi, miért,
ha viharként elkísér
düh és bizonytalanság.

(Periszkóp Pál)

Eltűnni az alkonyattal...

Kilépni a hajóból, mintha
már nem is lenne vissza-
út, az óceán kellős közepén,
ha léket kap minden remény,
megállni és járni a vizen,
ahol még nem járt senki sem,
majd eltűnni az alkonyattal
s visszatérni egy jó viharral.

(Bakter Bálint)

Van értelme, ejsze'

Ebu most mélygondolkodó,
mi másnak vízcsepp, neki tó.
Aranyköpések közt kanyarog,
szavai érdesen fanyarok:
„Bizony, van értelme
reggeli ürítésnek
déli zabálásnak,

amikor megkésnek
vagy képembe másznak –
nekem szellem-fasírt,
minden, mi megkísért!”
Hegyezi a „píxit”,
úgy harsogja: „Dixit!”

(Periszkóp Pál)

Csipkebokor

Dőlt fű őrzi nyomát:
itt járt!
Hogy’ nem ismertük föl
mindjárt?
Most is bennünket bűvöl:
hol van?
Keressük együtt: a csipke-
bokorban!

(Bakter Bálint)

Későősz nosztalgia

Berki szellőrózsa, sörsátor –
szép a szó, még szebb a valóság!
Csak kimondani legyen bátor,
hogy remekbe faragott lócán
ott ül múlt nyárnak nagyapja,
láttán az ősz alábbhagyja,
mert mélyről a fény nem tűz elő,
s lócagyomorban halom tüzelő.

(Periszkóp Pál)

Semmi se végleges

A megérintett pillanat
roppanó jégcsap – meghasad,
szívünkbe fészkelve üldögélne,
kinyílik az ember reménye,
mint lüktető virágkehely,
kedved támad, hogy énekelj,
mosolyogj, fütyöréssz, ne vess,
pedig semmi sem végleges.

(Bakter Bálint)

Az aszfaltkígyó lovagja

Egy kamionban a sofőrfulke
a kerékbírodalom központja.
Ülés magasában a szó fürge,
az idő a párbajt visszamondja.
Csak a jó utazás kalandregény,
a mesében már nincs szegénylegény,
köd oszlik, a sávot meghódítja
az életkedv, minden mozgás nyitja.

(Periszkóp Pál)

Szellemtánc

Meg kéne tanulni borzongani,
mert hinni már tudunk.
A szellemek ha megjelennek
legfönnebb elfutunk.
Pedig de jó vóna velük ott lejtteni
éjféli órán, mindent felejtteni,
mert gondolom, senkit se sért,
ha az ember egy csöppet kísért...

(Bakter Bálint)

A huzatos tudat

Ha annyi kőműves kelemen
nem lenne itt, hogy a közfalat
rakja, míg az idő eleven,
majd bámulja, amint elhalad
a döntő perc, a megoldás titka –
tán hasznát hozna a sok ököl,
melyeken a semmi könyököl.
Hogy van kivétel? Persze, csak ritka.

(Periszkóp Pál)

A féreg hagyatéka

Féreg ha lennék, egyre fúrnám magam
megállás nélkül: gyümölcsbe, húsba, fába,
élőkbe, holtakba, a tegnapba, a mába,
lerakva milliányi utódot – a holnapom.
Mert minden átfúrható. A szétcincált rostok a lárváimé
– a tátongó Lyukat nektek hagyom.

(Bakter Bálint)

A mese vége

Farkas reszket bárány láttán,
vadászt eszik a nagymama,
hófehérke trágár káplár,
vitéz királyfi lagymatag.
Szét kéne törni e tükröt,
de irtózom a betűktől.

(Periszkóp Pál)

Az indóház

Az indóház nem hullaház,
a bakter sem dísztrombitás,
s a hullaház sem bálterem,
ahol a vígság megterem.
Az indóházban nincs malőr,
mert ott gubbasztok: én, az őr.

(Bakter Bálint)

Ízvásztó szabadság

A béka vére édes,
a kígyóé keserű –
ötéves kissrác mondja,
figyel, tudva, amit tud.
A nyikorgó világot
a dolgok ily értelme
mozdítja rá az útra.
Igen, gondolkodni kell,
fény lesz, elválaszthatunk
fehéret feketétől
vagy kiugró zöld békát
holt nézésű kígyótól.

(Periszkóp Pál)

Győzőből a legyőzött

Győzni vagy nem győzni,
a kérdés botor.
Aki győz, nem győzi
megtartani, amit kotor

magának; jön egy más,
erős, harcos – kifesteti.
Győzőből lesz a legyőzött.
Vagy ahogy sorsa engedi.

(Bakter Bálint)

Újabb ezer

Még csecsemő, de hangja nagy,
száll magzatvizen, hanton át.
Mitől bolydul a hangya-lak,
a létnek habzó samponát
ő hozza vissza e partra –
újabb ezer év tébolya
nevetést küld égi harcba:
minden csak egy szál ibolya,
tövéen a gonosz elvérzik,
miközben mindenki nézi.

(Periszkóp Pál)

Képeket láttam

Egyszer nagyon szép képeket láttam
már nem is tudom milyen falon.
És azt sem, hogy mikor.
De azt igen, hogy tetszettek nagyon.
De nagyon.
Úgy néztek rám, vidáman,
mint ágról a madarak.
A képek azóta bennem.
De állnak-e még a falak?

(Bakter Bálint)

Hová esik a csík?

A fehérnemű-bolt kirakatát
bámulja Ebu, és azt mondja:
„Az lehetne egy kis akadály,
ha karonfogna a nap gondja:
mert ahogy elnézem e tangát,
véremlen megszűnik a pangás.
Attól függ majd, hogy mi a sikk,
hová hull az a fránya csík?”

(Periszkóp Pál)

Pénz-nemek

Számolom zsebemben a pénzt.
Cincogó, bújdosó piculák.
Garasok inkább, krajcárok, csillogó
mindig mást melegítő csodák.
Két kézzel szórnám, de nincs elég,
így én is tenyerem tartom: még, még...

(Bakter Bálint)

Az éber gyomor rémálma

Ahogy túl lett a déli csülkön,
s a hagymát vitte a vágta,
nem javult, mint kutya, szűkölt,
kinevették, azt se bánta,
szemet szúrt az emésztése
– kérődzés ásatag koncon –,
s éppen azt nem vették észre:
baj nincs, csak a feje morcos.

(Periszkóp Pál)

Köd előttem...

– de utánam már
elozlott.
Elöl nem látszik,
ami hátul igen:
nadrágom foszlott.
Aki a ködbe néz:
az a főnök,
hátsó felem
a beosztott.

(Bakter Bálint)

Ritmus az élettől

Táncol a seprű az úton.
Tangó a kavargó porral.
Kíváncsi szem, kissrác nézi,
lépést tart a földi renddel -
szépülő, szabályos mozgás.

Ritmust kap kölcsönbe tőle:
friss élet zenéje munkál.
Egy szó sincs itt tétlenségről.

(Periszkóp Pál)

Minden vagyunk

A bakter, úgy rémlik, mindenhez ért:
kutat ás, fát vág, befűt, vért
csapol, nyomot olvas, főz, varr,
kerítést foldoz, tornyot mászik, jóddal
fertőtlenít, állatot kúrál, meszel,
szőlőt metsz, s mikor már-már betemet,
havat seper...

(Bakter Bálint)

Mihaszna tél

Kétszáz kilométeren át,
hegytől alföldig és vissza,
a szem most gazdag havat lát,
és élvezettel beissza
a feledtető fehérséget,
mégis, akár hóhétkézben,
konokul hallgató emberek –
a tél fogoly szó, elperereg.

(Periszkóp Pál)

Se tél, se semmi

Ez a se tél, se semmi idő,
ez a hideg és ez a nedvesség,
ez a napfény és ez az enyhe szél,
ez a se hús, se hal ebéd,
ez a se rigmus, se más alakzat
figyelmeztet:
mily közel a tető
s mily távoli a talapzat!

(Bakter Bálint)

Egy kis karácsony

Amint belelép a fagyba
a négy lábú gőzös s pilledt
vezetője, páraködös
út a szekér mögött hagyva
halmokból dús fenyőillat
árad, minden napban közös:
szép szavakból rácson
kalács, bor, karácsony.

(Periszkóp Pál)

Nyomok

A nyomok hozzám vezetnek.
Ki jött ide észrevétlen, és honnan?
A nyomok fölött hó kavarog.
Örvénylő titkok a nyomokban.
Tavasza minden kiderül:
tettes és áldozat is kerül.

(Bakter Bálint)

AZ ÖRÖK DALIÁK

Interjú Periszkóp Pállal meg Bakter Bálinttal

Robogni örök úthengeren avagy mit vétettek a dáliák című könyvetekkel zavarba hoztatok: eddig azt hittem, hogy csak „Anna örök”, most meg tik is – kérdem én tőletek: azt hiszitek, hogy titeket a vers megszépít?

PP- Feltétlenül, mert olyan jó álarc tud lenni, hogy csak na, lezser, nyüzsöghet benne a szerző erre-arra, az olvasó végül úgyis lecsitíthatja. De főként akkor szépít meg, ha kamilla, aloe vera és más kellemes társaságú nők dúsítják.

BB- A vers szépít, de talán mégis – épít. Amiótától verselgetek, legalább néhány fokkal okosabbnak érzem magamat. Pedig hát előtte sem voltam éppen lüke!

Ti lennétek álnéven Ilf meg Petrov?

PP- Kikérem magamnak (persze, ha kiadják, pardon...)! Ugyan már, mi nem hasonlítunk senkire, nem közösködünk, különben is, akciónk a partizán vers performansza, romboló célú betolakodás a hétköznapi uralkodó stresszhatásába, hajtóvadászat a kínálózó unalom-élmény és beletörődöttség-érzet ellen. Jelzés arra nézve, hogy azért van valami ebben a nagy káoszban. Ha nincs, akkor is meg lehet keresni.

BB- PP a megmondhatója, hogy az én igazi nevem bin Laden, de ezt senkinek sem kell elárulni!!! Muszáj volt beállnom bakternek, mert manapság mindenki engem hajszol (köröz, űz). Jellemző: mindig csak egy embert tartanak ludasnak azért, hogy a világ úgy megyen, ahogy. Voltam már Sztálin, Hitler, Milosevic, Ceausescu, most meg a fő-fő terrorista. Érdekes, van még egyetlen valaki, akinek mindenható hatalma és karizmája volt, viszont aki még nem voltam – le sem merem írni a nevét, a kirilejzumát!

Mek-mek-mekegtek, kiadótok, Andrasew Iván meg mekszedi magát rajtatok.

PP- N-nem hi-hiszem, h-hogy kecs-kecs-ke, fő-főleg nem a sz-szomszé-szédé, inkább kecs-kecs-kecses rr-rit-rit-mus, rr-rím és poén, te-tehát vers-s a na-na-pilapban. Mekk-mekk-mekszedi?! Tény-tényleg?!

BB- Kiadónk olyan, mint mi. Ágról szakadt ugyan, de segít, ha tud. És tud. És segít!

Periszkóp Páltól kérdem: „Periszkóp” meg „székely”, szerinted a kettő talál vagy taláztatják? Ez lenne elmarasztaló véleményed a kommunizmusról?

PP- A Székely Intézet Lezser Versek Olvasó Rituális Intézményi-Uradalmi Magabiztosa szívélyes üdvözlését küldi a nagyvilágnak a „Periszkóp” védjegy elismer(tet)ése érdekében (ez most talál(t)at(ás) vót, igaz?). A kommunizmust istenesen megguruzsmáltuk, oszt jól esszefinyelődött, s most már nehéz kikurkászni, és az es lehet, hogy valaki megsírít, ha sokat cseszegessük az agyát. Nem lehet az ember tetemtők, akkor se, ha pájinkát lütyül, s zákányos lesz tőle egy cseppet, hogy es mondjam, meggárgyul, na, mintha belékóstolt volna egy vājling cefrébe... Úgyhogy azt mondom: ne hanyigáljuk a csutikát egymásra, nézzük meg inkább a foncsikákat, azokból rakjuk össze a dógokat, ne burungozzunk potyára!

Ki a Pali-madár, mit akarsz inszINUálni?

PP- A Pali-madár az a teremtmény, aki óvó figyelemmel kíséri a Juj-juj-madár röptét, hogy amikor az lezuhan, nehogy nagyon odaverje magát. Ja, hogy ki a Juj- juj-madár? Egy kisméretű szárnyas, hatalmas herékkel, azok folyton lefelé húzzák, szenved és így kiáltozik: Juj! Juj!

Milyen lenne az „idületi” fájdalom, ami mellett az agymosás kaland?

PP- Bocsánat, nem hallom jól, recseg a telefonvonal. Hogy az idületi kaland? Ami mellett az agymosás fájdalom? Nem baj, több is mohácsolt Veszettnél.

Horkol az orosz pók, ezt is te írtad; kimagyaráznád?

PP- Az orosz pók furcsa állat, néha alszik, néha álltat, de amikor hét meg három, bált rendez a zöldhatáron.

„Ballgat, mint a bolha”, mi meg azt hittük, hogy prüsszköl az ugrik.

PP- Amint azt már Babits Bihály megírta, hogy aszongya „bús donna barna balkonon”, úgy a bolha, amint éppen balgán bólogat. Aztán ugrik, de nem prüsszköl, mert bár igaz, hogy régebben megpatkolták a mesékben, most viszont finomkodnak, és védőoltást adtak be neki influenza ellen.

Bakter Bálinttól kérdezem: Előző életedben felváltva voltál kígyó meg János vitéz, most bakterkods, mit csinálsz a következőbe’?

BB- Az én életem a szüntelen rejtezkedés, csak legyen elég gúnyám hozzá. Most még úgy számítom, hogy ama hátralévő időben, ami számomra megadatott, úgy is mint továbbélő, minimum beállok alpinistának, kalóznak, kerékpáros küldöncnek, iszappakolónak, parti fecskének és egyszer – miért ne? – vízihullának is...

Állandó témád a nő – főként ha posztrohos, mit értel ez utóbbi alatt?

BB- A nő addig nő, amíg föléd nem nő. Akkor már foglya vagy és megette a fene az egészet. Kezdheted előlről... de kivel?... hol?... mikor?

Milyen szendvics szerinted a 2001-es év, ha szabad kérdezni?

BB- Amikor egy kettévágott zsömlét minden szarral megtömsz és két pofával ráharapsz, erre beletörik az utolsó előtti fogad is – hát ilyen. De milyen az ember: a maradék foga már 2002-re vászik!

Sörre szomjazzál, vizet ittál, mi ez, ha nem antiklerikális uszítás?!

BB- Egyszerűen csak hiánygazdaság. Nem ittam sört, mert nem volt rávaló piculám. Aztán később erényt kovácsoltam belőle, ugyanis a vízzel nem sikerült elbutítanom magamat, és ez euforikus jóérzést váltott ki belőlem a jócskán becsicsentett világban!

Milyen a „vad szél”, amitől a dália fél?

BB- Uram, álljon csak ki maga is a placra egy hétig, egy ágyás kellős közepébe, a virágok közé, dáliának vagy kerti törpének, mindegy, és figyeljen a légörvényekre. Meglátja, lesz pillanat, amikor legszívesebben a föld alá bújna, de csak a fejét sikerül valahogy befúrni a rög közé, a légvonat meg csak cibálja, tépi, szaggatja – no és tapossa. Próbálja ki, ingyen van!

Periszkóp Páltól és Bakter Bálinttól együtt kérdem: Ki nyeldes ma könyveket? Táncsak nem a hentes?

PP- A könyvnyelő tisztsége rangos funkció volt már az inkvizíció idején. Azok a szerzők keresték fel az engedéllyel és alaptőkével rendelkező böcsületes úriembert, akiknek büntetés fejében meg kellett volna ebédelniük eretnek tanokat hirdető köteteiket, ám nem volt ehhez gusztusuk. Így aztán elkönyv(ny)elhető veszteséggel fizettek, mint a katonatiszt, és a könyvnyelő – hutty! – tette a kötelességét. A végtermék volt igazán érdekes: abból lettek az enciklopédiák. (Forrás: Meglepő dolgok lexikona – á lá Periszkóp Pál)

BB- Nyeli vagy nem nyeli, mást nem kap, ez van, ezt kell nyelni. (Vigyázat: nem nyalni!)

Ki a vaccamár? Azaz: úgy érzitek-e, hogy kivágtatok a magas „C”-t?

PP- A vaccamár négy lábon járó erdei gyümölcs, falkákban terem, rúg, mint az istennyila, úgyhogy erről ennyit, mert a hátsó fél épsége sem utolsó szempont. A magas cé túl magas nekem, de ha kivágják, biztosan eldől, mint egy fa.

BB- Szóval, jól kijáccottuk magunkat, ez nem vitás, közben lehet, hogy a magas C is kivágódott, mit meg nem tesz az ember, ha nem vigyáz, már nem emlékszem. Egy biztos: nekikezdeni könnyebb volt, mint abbahagyni...

Jól értettem – szerintetek a róka is nézhet farkasszemet?

PP- Amióta az ember rókázik, baromkodik, esetleg nyúlcipőt húz, bizony, a róka is nézhet farkasszemet. Egy kitömött példányát, a Zoológiai Múzeumban.

BB- Róka, farkas – egyremegy. Különbözik a róka is legalább olyan farkas, ha nem farkasabb. (Szállóige: nézd meg a farkát, vedd el a lányát...)

Ha rossz a bor, kötelezően hideg-e a húsleves?

PP- Igen. Fordított sorrendben.

BB- Ha valami rossz, akkor minden rossz. S ha minden rossz, akkor az már régen rossz...

Elárulnátok-e végre, „hova vezetnek a nyomok”?

PP- Hogyne. Be, ki, el, vissza, körbe-körbe, fel vagy le, attól függően, hol áll az olvasó, azaz a Nyomkereső, illetve hol a szerző. A lényeg, hogy gondolkodva derüljünk és derülve gondolkodjunk. Minden más csak ezt követően jön, jöhet. Uff, beszéltem!

BB- Sze’ nem megírtam, hogy hozzám? A 2-es kérdésre adott válaszom különben mindent megmagyaráz. De csitt, többé egy szót sem, mert nyomomban az Euro- és az Interpol + a FBI, a CIA és a Scotland Yard. Kissé sokan egy ember ellen, de megpróbálok többfele futni, s aztán gumibottal üthetik a nyomaimat!

Kérdezett: Gergely Drakula Tamás

Periszkóp Pál és Bakter Bálint
avagy:
Kitalált figurák valóságossága

Legtöbb szerző kipróbálta az álnéven való közlést, vagy legalábbis érzi az erre irányuló vágyat. Egy alteregó megteremtése lehetővé teszi új közlésmód, stílus, műfajok kipróbálását; az igazi arctól s a hozzá kapcsolt képzetektől, elvárásoktól való megszabadulás révén totális alkotói szabadságot biztosít. Ez a felszabadító hatás igen termékenyítően hathat a szerzőkre. Ennek legjobb példája számomra Kovács András Ferenc Jack Cole-ja, daloskönyve kedvenc KAF-kötetemmé vált, épp a Jack Cole figurája révén megvalósítható könnyedség miatt. Az új inkarnáció tehát lehetőséget biztosít az alkotóknak az önmaguk által létrehozott korlátok felrúgására. Ebben a játékban az is benne van, hogy azért választják az álnév mögé rejtőzés lehetőségét, mert saját nevük alatt valami okból nem közölnék az illető alkotásokat.

Mindezt Szonda Szabolcs, alias Periszkóp Pál, illetve Cseke Gábor, alias Bakter Bálint is szeme előtt tartotta. Közös kötetük az álnéven való közlés minden örömét, játékszenvedélyét magán hordozza. Néhány szóban szükséges felvázolni a versek létrejöttének történetét, mert az jelentős mértékben meghatározza a kialakított hangnemet, stílust. Talán még sokan emlékszünk a Romániai Magyar Szóban Periszkóp Pál tollából rendszeresen megjelenő lapszélversekre, valamint az ezeket folytató, ezekkel felelő, Bakter Bálint által jegyzett rövid, játékos költeményekre. A nevek annyira beszédesek, hogy álnévi mivoltukhoz első perctől nem fért kétség. Mivel napilapban jelentek meg, rendszeresen, van bennük valami pillanatnyiség. Hangulatjelentéseknek is nevezhetném őket, melyeket többnyire ficánkoló szellemesség, játékoság, szókimondó elevenség jellemez. A két teremtetett figura versei folytatják, kiegészítik egymást, így kézenfekvő volt, hogy kötetben is együtt jelenjenek meg. Míg a lapban való folyamatos közlés esetében csak sejteni lehetett, hogy a szerzők a lap munkatársai kell hogy legyenek, a könyvben nem csupán a copyright-nál jelenik meg az alteregókat létrehozó Szonda Szabolcs és Cseke Gábor neve, hanem a kötetzáró interjúbán is, melyet Gergely Tamás készített a szerzőpárossal, a versek létrejöttének körülményeit vizsgálva. Személy szerint rossz ötletnek tartom, hogy bevették a kötetbe az interjút. A versek és figurák létrehozna egy jól körvonalazható fiktív világot, melynek játékszabályait az olvasó az olvasás örömeért készségesen betartja, hogy aztán a kötet végéhez jutva meglepetten tapasztalja: a játékszabályt épp megalkotói rúgják fel. Mert a versek addig igazán érdekesek, amíg az olvasó belemegy a játékba, és elfogadja, hogy azokat valóban Periszkóp és Bakter írták. Az interjú szétbombázza ezt a fikciót, így az olvasó hiányérzettel küszködik.

Ha nem veszünk tudomást az interjúról, a versek által létrehozott fiktív világ magabiztosan áll a lábán (illetve forog Sz. Sz. és Cs. G. körül). Mert a versek játékosak, lényeglátók, olvastatják magukat. Mert Periszkóp Pál írta őket, ki megpróbál a dolgok mélyére látni, úgy, hogy ő maga ne kerüljön oda; mert Bakter Bálint írta őket, aki nyugodtan vigyáz a strázsán, és okos, mértéktartó, szellemes jelentéseket ír Periszkópnak.

A versek sorakoztatása, kötetbe való szerkesztése eltalált, jól kigondolt. Először kis előbeszédben bemutatkozik Periszkóp, explicite is vállalja a Bakterrel való bajtársi mivoltot, majd ízelítőt ad versvilágából, hogy utána ugyanezt Bakter is megtegye. Ezután Periszkóp és Bakter „felelősei” következnek, vagyis a versek felváltva sorakoznak a két szerző tollából, egy ideig Periszkóp indít, és Bakter felel rá, aztán cserélnek. Tehát „szólóművészként” és duettet alakítva egyaránt bemutatkoznak, alapos, sokirányú munkát végezve a „versgyárban”. Bakter nem válik másodhegedűssé, de a vezérszerep alig érezhetően a Periszkópé. Az ő versvilága gazdagabb, elsősorban azért, mert egy másik figurát is „működtet”, az ő szemüvegén

keresztül is látja környezetét: Eburól van szó, ki érdekes módon nem egyértelműen női figura (holott ez lenne természetes). Ez az újabb inkarnáció új világot is jelent, mely olykor érintkezik a Periszkópéval, olykor nem. Mindenesetre, mindkettőjük (hármójuk) versei kevésbé líraiak, képszerűek, inkább leíró, tárgyias jellegűek, sok szójátékkal, poénnal, ugyanakkor társadalomkritikai jelleggel: „*Pali rímet gondol, abbahagyja: / mennek a népek, nehogy lekéssék / a tévéadást, annak van napja – / e sokaság nem ünnepel verset, / bár a vérben buzgó ritmus harsog.*” A Bakter verseinek – nem hiába artikulálódnak Periszkópnak szánt jelentéseként – erősebb a hangulati, kontemplatív jellege. A pillanatnyi benyomások rögzítése révén otthonos, emberien szelíd versvilágot hoznak létre: „*Éberen alszom, / egyik szemem nyitva. / A másik zárva: / mint a kalicka. / Ha néha el is szunnyadok / a déli verőn, / lelkem ugrásra kész a vén heverőn. / Minden csupa fény, békés, / olyan csupa-csupa. / Nem történt semmi. Hallgatok, mint a csuka.*”.

A felelő rész a kötet legizgalmasabbja. Ugyanaz a verstéma más-más perspektívából van megközelítve, a ráfelelés révén az alapverzió is új megvilágításba kerül. A felek érezhetően egymásra hangolódtak, „összecsendenek”, kiegészítik egymást vagy éppen ütköztetik érveiket. Mivel legtöbb esetben köznapit témákat dolgoznak fel (legfőleg szokatlan felütésben), az olvasó otthon érezheti magát ebben a kétszemélyes, dialektikus versvilágban. „*A padlón fekszem, nézek / kifelé az ablakon. / Szemközi lakófészek / célom. Unalmas alkalom. / Innen csak tetejét látom, / hatodikról tizediket, / amíg így vagyok, háton. / Lábra állok: egyenlőség! / Normális szintre mászom. / Különleges ítélőszék: / a saját magasságom / négy emeletet jelent.*” (Periszkóp Pál) – „*Lefeküdni, felülni / az élet ritmikus; / magasból mélybe látni: / a világ metrikus. / Zuhanó kőnek lenni, / sorsunk ily publikus, / kő alatt csak pihenni / csöppet sem etikus!*” (Bakter Bálint).

Jól kigondolt, jó érzéssel felépített figurákról van szó, akik úgy gondolkodnak rigmusban, hogy a világról vallanak akkor is, amikor magukról (figyelem: nem fordítva!). Ezért az olvasó könnyen ráhangolódik a versekre, a figurákra pedig a legnagyobb szimpátiával gondol. Mert pont olyan esendő, tétova, szomorúan vidám, játszani vágyó embert lát bennük, amilyen ő maga is. Pozitívként említhetem meg azt is, hogy a szövegek nem akarnak mindenáron versek lenni (Bakter Bálint szabadkozása, hogy ő valójában nem „íz-ig-vér-ig költő”, hanem „éjjeliőr”, nem erőltetett), csupán „működni” akarnak. És ez bejön nekik – tehát minden bejön. Ama bizonyos interjú miatti hiányérzetemet leszámítva, a legjobbakat szólhatom a kétszemélyes versgyár eme produktumáról.

Zsidó Ferenc